

Όταν πήρα στα χέρια μου την ποιητική συλλογή της κας Τριανταφυλλίδου με τον τίτλο «δικαίωμα προσδοκίας», το πρώτο που έκανα ήταν να φυλλομετρήσω την πραγματικά καλαίσθητη έκδοση. Το βλέμμα μου έτρεχε από τη μια σελίδα στην άλλη προσπαθώντας να συλλάβει κάποιες λέξεις με ιδιαίτερο βάρος. Επανέλαβα τη φυλλομέτρηση εμμένοντας λίγο περισσότερο σε κάποιους στίχους αυτή τη φορά. Με τον τρόπο αυτό επιχειρούσα να πιάσω εκείνο το αδιόρατο νήμα που διατρέχει τη συλλογή. Στην τρίτη ανάγνωση στάθηκα με επιμονή στο ποίημα που φέρει τον τίτλο της συλλογής: δικαίωμα προσδοκίας. Είναι ένα δάνειο κείμενο από απόφαση του Άρειου Πάγου, η προσεκτική ανάγνωση του οποίου επιτρέπει στον αναγνώστη να ψηλαφίσει αυτήν ακριβώς την άκρη του νήματος, για την οποία μίλησα προηγουμένως.

Το κείμενο αυτό, υπήρξε για μένα το κλειδί που πίστευα πως θα μου επέτρεπε να ανοίξω, έστω και δειλά, την πόρτα και να δω τι βρίσκεται από πίσω.

Δικαίωμα προσδοκίας

«Ο αποκλεισμός ίππου/ από τη συμμετοχή σε ιπποδρομία/ δημιουργεί υποχρέωση αποζημίωσης για ελπίδα νίκης»

Είμαι βέβαιος πως η επιλογή, από μέρους της Γεωργίας Τριανταφυλλίδου, αυτού του κειμένου, που κατά τη γνώμη μου μπορεί να σταθεί αυτοτελώς ως ποίημα, είναι απολύτως συνειδητή. Πιστεύω πως το ενέταξε στην ύλη αυτής της συλλογής, δίνοντάς του μάλιστα και τον κύριο τίτλο της, διότι προσidiaζε με έναν καθόλα ιδιαίτερο τρόπο σ' αυτό που η ίδια επιθυμούσε να εκφράσει.

Ας επιχειρήσουμε όμως μία πρώτη προσέγγιση, που θα μας διευκολύνει να προχωρήσουμε.

Έχουμε κατ' αρχή την περιγραφή ενός απλού συμβάντος, που το λογικότερο είναι να περάσει εντελώς απαρατήρητο: **«Ο αποκλεισμός ίππου από τη συμμετοχή σε ιπποδρομία»: Καταγραφή ενός απλού γεγονότος.**

Η συνέχεια θα μπορούσε να εκληφθεί, αν βέβαια επρόκειτο για ποίημα, ως ένα ειρωνικό έως σαρκαστικό εύρημα. Όμως εντέλει έρχεται ως μία απλή νομικίστικου περιεχομένου ρύθμιση που λέει, πως **το παραπάνω γεγονός «δημιουργεί υποχρέωση αποζημίωσης για ελπίδα νίκης»**. Απλούστερα ακόμη, αν θέλετε, η **ελπίδα νίκης, το δικαίωμα στην προσδοκία, δεν τίθεται με όρους μαχητικής διεκδίκησης, αλλά ως μία νομικού περιεχομένου απόφαση.**

Το δικαίωμα προσδοκίας προσλαμβάνεται, λοιπόν, ως μία κατάφαση. Η λέξη κατάφαση, με την έννοια της δήλωσης αποδοχής ενός συμβάντος, είναι κατά τη γνώμη μου το κομβικό σημείο που μας επιτρέπει να ξεκλειδώσουμε την ανάγνωση αυτής της συλλογής.

Ας γίνω περισσότερο συγκεκριμένος. Θα παραπέμψω ευθύς αμέσως σ' ένα άλλο ποίημα που περιλαμβάνεται στη συλλογή.

CAMEL ΜΑΥΡΟ

«Ψηλαφώντας αισθάνεται κανείς/ στο εσωτερικό των μηρών του/ ένα σκληρό, ευαίσθητο κορδόνι./ Ήταν το αυλάκι που κυλούσε η απόλαυση/ τώρα φραγμένο απ' το θρόμβο του δευτεριώτικου πρωινού./

Ενός πρωινού δίχως αίμα στα μάγουλα/ και άβαφον στην αρχή παπουτσιών/ με σκληρά, αναισθητα

κορδόνια».

Με τρόπο τρυφερό, βαθύ και ουσιαστικό περιγράφεται η μοναδική επίγευση που μόνον μία ολοκληρωμένη ερωτική σχέση μπορεί να έχει. **«Ψηλαφώντας αισθάνεται κανείς στο εσωτερικό των μηρών του ένα σκληρό ευαίσθητο κορδόνι. Ήταν το αυλάκι που κυλούσε η απόλαυση».**

Περιγραφή εξαιρετικά διατυπωμένη για ένα γεγονός που συνιστά, μία από τις πλέον ιδιαίτερες στιγμές της ζωής μας.

Πάμε στη συνέχεια: **«τώρα φραγμένο από το θρόμβο του δευτεριάτικου πρωινού. Ενός πρωινού δίχως αίμα στα μάγουλα...».** Μία δεύτερη εξίσου ενδιαφέρουσα καταγραφή που αφορά στη λύση της πρώτης εντύπωσης.

Στην αρχή η κατάφαση στο γεγονός της απόλαυσης και αμέσως μετά η κατάφαση στο γεγονός της λύσης, αυτής που επέρχεται στο ξεκίνημα του δευτεριάτικου πρωινού. Όπως και πρωτύτερα έχουμε την αποδοχή ουσιαστικά ενός συμβάντος (έστω ιδιαίτερου), η οποία καταγράφεται με την συνέπεια μίας στενογράφου (ευθεία παραπομπή στη νομικίστικη αναφορά του προηγούμενου κειμένου).

«Δεν νοιώθω δημιουργός. Πιστεύω πως είμαι ένας έμπιστος στενογράφος μιας πολύ βιαστικής πάντα ανησυχίας» γράφει μιλώντας για την ποίησή της η Κική Δημουλά και πιστεύω πως αποδίνει με τον καλύτερο τρόπο αυτό που θέλω να εκφράσω.

Ας δούμε ένα ακόμη ποίημα, παρεμφερές με το προηγούμενο που έρχεται να ενισχύσει τις σκέψεις που σας παραθέτω και που αφορούν στον τρόπο πρόσληψης της ποιητικής αυτής συλλογής.

Παραλιακά

«Νεόδημο πάθος αφόρητο/ με πουλιά και γυαλιά και μέταλλα/ Πότε κελαηδισμός/ πότε καθρέφτισμα περαστικό/ και πότε ατσάλινος πανικός/ όταν οι μηχανές των σωμάτων δουλεύουν ασταμάτητα/ αγκομαχώντας ν' ανεβάσουν τα φορτία των ορέξεων/ (Κόκκινοι, μπλε γερανοί αδειάζουν ατελείωτα στο λιμάνι της πόλης)/

Τότε νεόδημο πάθος μου αφόρητο/ υψώνεσαι κεντρικά/ σα να μη συμβαίνει τίποτα/ σα μικρά πλουμιστά ψαροκάικα/ κυλούν αδιάφορα, κυλούν ατάραχα/ στο μέσον μιας πυρετικής διαδικασίας».

«Νεόδημο πάθος αφόρητο/ .../ πότε κελαηδισμός / πότε καθρέφτισμα περαστικό.

Μία ακόμη εξαιρετική περιγραφή του μοναδικού και συνάμα πολύπλοκου συναισθήματος, αυτού που γεννιέται μέσα από το ερωτικό πάθος.

Ας δούμε τη συνέχεια: **«Νεόδημο πάθος μου αφόρητο/ υψώνεσαι κεντρικά/ σα να μη συμβαίνει τίποτα...**

Μία πρώτη επιδερμική ανάγνωση τόσο αυτού όσο και του προηγούμενου ποιήματος, θα κατέληγε ίσως στο σκεπτικό της θέσης και της άρνησης. Όμως δεν υπάρχει άρνηση, δεν εκφράζεται λύπη, ή απορία. Δεν υπάρχει ένταση και σίγουρα δεν υπάρχει το παραμικρό μελοδραματικό στοιχείο.

Αυτό που υπάρχει είναι και πάλι η κατάφαση ντυμένη με το αραχνούφαντο πέπλο της πικρίας.

Πρόκειται για εξαιρετική περιγραφή συναισθημάτων που ακροβατούν μεταξύ της φθοράς και της αφθαρσίας.

Η ποιήτρια δεν διεκδικεί, δεν επαναστατεί, δεν απαιτεί, δεν κρίνει. Δεν διεκδικεί ανατροπές και επικές συγκρούσεις. Περιγράφει..., απλώς περιγράφει και το κάνει με τρόπο ανθρώπινο, άμεσο και ουσιαστικό. Αναδεικνύει το πλούσιο εσώτερο εγώ της προβάλλοντας το συναίσθημα.

Προς επίρρωση των παραπάνω, ας δούμε ακόμη ένα ποίημα, το οποίο αξιολογώ ως ένα από τα καλύτερα αυτής της συλλογής.

Μεταξύ κατεργαρίων

«Εσύ, από τους πρόποδες μιας ησυχίας που ξεκουφαίνει/ διαβάξεις στην κάθετη διάταξη του ανήσυχου ύπνου μου όλες τις τρέχουσες ιστορίες ονείρων/ αργά ξετυλιγμένες επάνω στο διπλό προσκέφαλο/

Εγώ κάνω πως κοιμάμαι. Και, μάλλον, είμαι πειστική/ αφού εσύ, από τους πρόποδες μιας ησυχίας που ξεκουφαίνει/ διαβάξεις».

«από τους πρόποδες μίας ησυχίας που ξεκουφαίνει, διαβάξεις... ιστορίες ονείρων αργά ξετυλιγμένες επάνω στο διπλό προσκέφαλο...» η πρώτη ενότητα

«Εγώ κάνω πως κοιμάμαι. Εσύ από τους πρόποδες μίας ησυχίας που ξεκουφαίνει, διαβάξεις»... δεύτερη ενότητα.

Ένα ποίημα δεξιοτεχνικά δουλεμένο με στίχους που συναρπάζουν με το εκφραστικό τους βάθος.

Ησυχία που ξεκουφαίνει/ εσύ διαβάξεις/ εγώ κάνω πως κοιμάμαι/ ησυχία που ξεκουφαίνει/ διαβάξεις.

Το απόλυτο κενό μιας σχέσης μέσα από μία περιγραφή άμεση και ουσιαστική. Χωρίς και πάλι διάθεση ανατροπής ή ρήξης. Μόνον με τη συνέπεια και πάλι της στενογράφου, αλλά πάντα με εκείνη την βαθιά ανησυχία που εκφράζεται αδρά πίσω από τις συνεχείς καταφάσεις.

Ένα ακόμη ποίημα, που επίσης συγκαταλέγεται (πάντα κατά τη γνώμη μου) στα καλύτερα αυτής της συλλογής, είναι αυτό που φέρει τον τίτλο «**επικαιρότητα**»

Επικαιρότητα

«Μέσα στο μεσημέρι/ κι ενώ οι άνθρωποι τσούγκριζαν τα ποτήρια/ χωρίς να υποψιάζονται το τεράστιο κενό που χωρίζει/ όσους πίνουν το τσίπουρό τους με γλυκάνισο/ από τους σκέτους άλλους/ ενώ η θάλασσα ήταν τόσο κοντά/ που φτύνοντας λόγια όλο και ξέφευγαν μπλε πιτσιλιές στα πιάτα/ ενώ τίποτα δεν προμηνούσε πως ο λαχειοπώλης θα τους παρακάμψει/ - μια θορυβώδη μάζωξη τυχαίων- / κι ενώ η χώρα φιλιόταν σα για θάνατο/ με κάτι επίμονους πολιτικούς στα πρωτοσέλιδα, εκείνος πήρε τα μάτια από πάνω της.

(Τις κόγχες, υποθέτω, τις χαρίζει)».

Πιστεύω πως και στο ποίημα αυτό αποτυπώνεται πολύ χαρακτηριστικά αυτό ακριβώς που διατρέχει ως κεντρική αντίληψη τη συλλογή αυτή. Το απόλυτο δηλαδή κενό των σχέσεων μέσα από μία ανθρώπινη και βαθύτατα συναισθηματική περιγραφή. Πάντα υπό τη σκέπη της αποδοχής και της κατάφασης.

«... οι άνθρωποι τσούγκριζαν τα ποτήρια/ χωρίς να υποψιάζονται το τεράστιο κενό.../ενώ η θάλασσα ήταν τόσο κοντά.../ ενώ τίποτα δεν προμηνούσε πως ο λαχειοπώλης θα τους παρακάμψει/...πήρε τα μάτια από πάνω της (τις κόγχες υποθέτω της χαρίζει).

Θα μου επιτρέψετε εδώ να εστιάσω την προσοχή μου στον τελευταίο στίχο που στο ποίημα παρατίθεται μέσα σε παρένθεση, ίσως ως μία εμβόλιμη παρέμβαση, ίσως ως υστερόγραφο. **«τις κόγχες (των ματιών του εννοεί), υποθέτω, τις χαρίζει»**

Είναι κάποια από τις στιγμές, που η ποιήτρια δείχνει να ξεπερνά το ρόλο της στενογράφου να ξεφεύγει από την αποδοχή και την κατάφαση και να προκρίνει την άρνηση μέσα από την εμφανή έκφραση της πικρίας και του ανεπαισθήτου πλην ορατού, σαρκασμού.

Στο σημείο αυτό θα ήθελα να αντιπαραβάλλω το προηγούμενο ποίημα και δη τον τελευταίο στίχο, με τους δύο τελευταίους στίχους του ποιήματος «Πένθιμη ωδή για το θάνατο του Πωλ Ελύάρ» του Τάκη Βαρβιτσιώτη: **«...ο κόσμος έγινε μια κόγχη αδειανή/ όνειρο ενός εγχειρισμένου».**

Στον Τάκη Βαρβιτσιώτη ο κόσμος μας αποτυπώνεται ως μία κόγχη αδειανή, **στην Γεωργία Τριανταφυλλίδου η αδειανή κόγχη είναι αυτή των ματιών, είναι το συναισθηματικό κενό του άδειου βλέμματος.**

Η θλίψη στην πρώτη περίπτωση είναι έξω από μας, στην δεύτερη περίπτωση γίνεται κομμάτι αναπόσπαστα δεμένο με την ύπαρξή μας.

Εδώ θα μας επιτρέψετε να ανοίξουμε τη δική μας παρένθεση και μ' αφορμή τα προλεγόμενα, να δούμε ένα σημείο τριβής για πολλούς κριτικούς, το οποίο αφορά και την υπό παρουσίαση ποιητική συλλογή. Μιλούμε γι' αυτό που πολλοί αποκαλούν γυναικεία ποίηση. Είναι ο εύκολος, κατά τη γνώμη μου τρόπος, στον οποίο μπορεί να διολισθήσει κανείς για την κατηγοριοποίηση ποίησης γραμμένης από γυναίκες, που έχει ως κυρίαρχο στοιχείο την έκφραση της πολυπλοκότητας των ανθρώπινων συναισθημάτων.□

Παράδειγμα: Η κα Δημητρούλια, στην εφημερίδα «καθημερινή», μ' αφορμή την παρουσίαση τριών ποιητικών συλλογών, γραμμένων από γυναίκες (μεταξύ αυτών και της Γεωργίας Τριανταφυλλίδου), τιτλοφορεί ως εξής το κείμενό της:

«Γυναικείο βλέμμα στην πόλη και στο όνειρο».

Και δυστυχώς δεν είναι η μόνη που καταφεύγει σ' αυτή τη λογική. Πλειάδα κριτικών χρησιμοποιούν τα εύκολα αναμασήματα περί γυναικείας ποίησης, στερώντας της την οικουμενική αποδοχή και προσδίδοντάς της ταυτόχρονα μία περιθωριοποιημένη ταυτότητα.

Αντίστοιχα και κατά παράδοξο τρόπο ουδείς μιλά για ανδρική ποίηση. Λες και η ποίηση συνιστά προνόμιο ή φέουδο των ανδρών. Λες και η έκφραση του βαθύτερου εγώ, λες και η περιγραφή των συναισθημάτων έχουν ως μοναδικό αποδέκτη το γυναικείο φύλλο.

Για να είμαι ειλικρινής είμαι κι εγώ ένας ανάμεσα στους πολλούς που γαλουχήθηκαν με τη νοοτροπία αυτή. Για πολλά χρόνια η σχέση μου με την ανάγνωση ποιημάτων γραμμένων από γυναίκες, εκφράζονταν με προκατάληψη. Ήθελα νοήματα άμεσα αντιληπτά, ήθελα στίχους επικούς και στομφώδεις, ήθελα τον ποιητή συμμετοχο του κοινωνικού γίγνεσθαι με εκφρασμένη τη διάθεση της ρήξης και της ανατροπής.

Αν άλλαξα γνώμη και διάθεση, αν αναθεώρησα τις αρχικές μου σκέψεις το οφείλω, και πιστεύω μαζί με εμένα και πολλοί άλλοι, στη Κική Δημουλά και δεν είναι καθόλου τυχαίο που στην παρουσίαση αυτή έχω περιλάβει κάποιες από τις σκέψεις της. Η ποίηση της Κικής Δημουλά αποτελεί σημείο αναφοράς στη σύγχρονη ποιητική δημιουργία, καθώς έθεσε νέα δεδομένα στην ανάγνωση και πρόσληψη της ποίησης. **Η γυναίκα αυτή κατάφερε να αναδείξει τις λέξεις και τους στίχους σε φορείς αισθήματος και συγκινήσεων. Κατάφερε να δημιουργήσει έναν κόσμο οικείο, ζεστό και ανθρώπινο, που δίνει γεύση ζωής, χωρίς να καταφεύγει σε ρομαντισμούς, πλαστές ευαισθησίες και μελοδραματικές εξάρσεις. Στην ποίησή της «βρίσκουμε μικρά κομμάτια από σκισμένες φωτογραφίες του ψυχισμού μας», όπως η ίδια έχει χαρακτηριστικά γράψει.□**

Με αυτήν ακριβώς την έκφραση θα μπορούσα να αποδώσω, εν κατακλείδι και τις σκέψεις μου για τη συλλογή που σήμερα παρουσιάζουμε, όχι κατ' ανάγκη για να συσχετίσω την ποίηση της Δημουλά μ' αυτήν της Τριανταφυλλίδου (αυτό είναι θέμα που ξεφεύγει από τα όρια τόσο αυτής της παρουσίασης όσο και των πραγματικών μου δυνατοτήτων) αλλά ως εργαλείο απαραίτητο για το «ξεκλείδωμα» της ανάγνωσης.

Τα ποιήματα, λοιπόν, της Γεωργίας Τριανταφυλλίδου θα μπορούσαμε να τα διαβάσουμε ως «Μικρά κομμάτια από σκισμένες φωτογραφίες του ψυχισμού μας, πάνω στις οποίες αποτυπώνεται αποσπασματικά η εικόνα του απογυμνωμένου, ανυπεράσπιστου και ηττημένου αν θέλετε προσώπου».

Εικόνα αποσπασματική μεν, αλλά ανθρώπινη και οικεία, που αφήνει χώρο στο αβίαστο συναίσθημα της ελπίδας και της διάψευσης. Όχι με όρους σύγκρουσης αλλά ως άρρηκτους κρίκους μιας αλυσίδας. Αλυσίδας συμβάντων που καθορίζουν το περιεχόμενο της ανθρώπινης ύπαρξης.

Γι' αυτό, σας λέω, ας κοιτάξουμε τη ζωή μας με λίγη περισσότερη συμπόνοια/

μιας και δεν ήτανε ποτέ πραγματική.»

Γράφει με τον μοναδικό του τρόπο ο Τάσος Λειβαδίτης, αποδίνοντας αυτό ακριβώς που επιθυμώ να περιγράψω και αν θέλετε αυτό ακριβώς που ένιωσα διαβάζοντας τη συλλογή αυτή.

Κλείνοντας να πω, πως οι απόψεις που κατατέθηκαν συμβάλλουν στην αναζήτηση ενός δρόμου πρόσληψης, που σίγουρα δεν είναι και ο μοναδικός. Η ομορφιά στην ανάγνωση της ποίησης βρίσκεται στη δοκιμασία στην οποία υποβάλλεται ο αναγνώστης για να ανιχνεύσει τα δικά του μονοπάτια, εκείνα που θα τον οδηγήσουν στο δικό του δρόμο. Ένα ποίημα επιδέχεται πολλές αναγνώσεις που στις περισσότερες περιπτώσεις φιλτράρονται μέσα από τις προσωπικές εμπειρίες και τα βιώματα του καθενός ξεχωριστά.

Το βέβαιο πάντως είναι πως μέσα από την ανάγνωση της ποιητικής αυτής συλλογής μπορεί ο καθείς από εμάς να ανακαλύψει κομμάτια του εαυτού του.

Η παράθεση δύο στίχων του Αναγνωστάκη, πιστεύω πως θα συνιστούσαν τον καλύτερο επίλογο αυτής της παρουσίασης.

Η ποίηση δεν είναι ο τρόπος να μιλήσουμε, αλλά ο καλύτερος τοίχος να κρύψουμε το πρόσωπό μας.

□